

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

**УКРАЇНСЬКИЙ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ІМЕНІ Г.Ф. КВІТКИ-ОСНОВ'ЯНЕНКА**

ФІЛОЛОГІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ

**Збірник наукових праць
студентства й наукової молоді**

(за матеріалами XI Всеукраїнської науково-практичної
конференції студентства й наукової молоді,
Харків, 15 квітня 2021 року)

ДК: 881 + 883 + 882 + 882 + 808

Ф 56

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 6 від 10.09.2021 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голобородько Костянтин Юрійович – доктор філологічних наук, професор, декан українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка

Лебеденко Юлія Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, координатор з наукової роботи українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка

Маленко Олена Олегівна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри українознавства та лінгводидактики

Мельників Ростислав Володимирович – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова

Щербакова Наталія Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови

Обиденнікова Марина Олегівна – здобувач II курсу третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри української мови

Автори публікацій несуть відповідальність за достовірність фактичних даних, чіткість викладу тексту, цитування, а також мовно-стилістичний рівень написання матеріалів.

Філологія ХХІ століття [Електронне видання] : Збірник наукових праць студентства й наукової молоді, Харків, 15 квітня 2021 р. / Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди ; [редкол.: К. Ю. Голобородько (голов. ред.) та ін.]. Харків, 2021. 164 с.

©Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2021

©Автори публікацій, 2021

<i>Явище морфологічної атракції в лінгвістиці.....</i>	<i>44</i>
<i>Жиліна Кристина</i>	
<i>Поняття «атракція» в лінгвістичній науці: історія і сучасний стан дослідження.....</i>	<i>45</i>
<i>Жиліна Кристина</i>	
<i>Еротизм у ліриці Юрка Іздрика.....</i>	<i>49</i>
<i>Катриченко Карина</i>	
<i>Использование пословиц и поговорок в заголовках СМИ.....</i>	<i>53</i>
<i>Клад'єва Аліна</i>	
<i>Teaching Ukrainian as a Foreign Language.....</i>	<i>55</i>
<i>Ковальова Діана</i>	
<i>Реалізація методу вправ у навчанні української мови як іноземної.....</i>	<i>56</i>
<i>Ковальова Діана</i>	
<i>Неологизмы в романе Дины Рубиной «Белая голубка Кордовы».....</i>	<i>58</i>
<i>Колісникова Карина</i>	
<i>Відображення любовних почуттів у художньому просторі повісті Г.Ф. Квітки-Основ'яненка «Сердешна Оксана».....</i>	<i>60</i>
<i>Комолова Юлія</i>	
<i>Складнопідрядні речення умови в політичних текстах.....</i>	<i>63</i>
<i>Кондратюк Вікторія</i>	
<i>Вербалізація лексико-семантичного поля «пам'ять» в есеях Василя Махна .....</i>	<i>69</i>
<i>Котолуп Анастасія</i>	
<i>Антропонімія творів І. Нечуя-Левицького.....</i>	<i>72</i>
<i>Кравцова Альона</i>	
<i>Навчання дітей англійської мови: метод TPR.....</i>	<i>76</i>
<i>Кузнецова Лілія</i>	
<i>Осмыслення ідеї свободи у романі С. Жадана «Ворошиловград».....</i>	<i>78</i>
<i>Куткова Вікторія</i>	
<i>Особливості ойконімії Маріупольського району Донецької області.....</i>	<i>81</i>
<i>Лебедєва Надія</i>	

The conclusion is methodology of teaching Ukrainian as a foreign language is useful and different. The perspectives are to offer the system of exercises for teaching Ukrainian as a foreign language.

Ковальова Діана Сергіївна

Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Наук. кер.: к. філол. н., доц. С.О. Марцін

РЕАЛІЗАЦІЯ МЕТОДУ ВПРАВ У НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Професійна підготовка іноземних громадян є складним завданням, оскільки, вступаючи до навчальних закладів, вони не розмовляють українською мовою. Знання ж державної мови є необхідною умовою навчання іноземців в українських університетах, адже вона є навчальним інструментом.

Методика викладання української мови як іноземної – молода наука, яка перебуває на етапі становлення. Дослідження в цій галузі знайшли своє відображення в наукових працях О. Бех, О. Белей, В. Василенко, Ю. Гнаткевич, Т. Єфімової, І. Кочан, Д. Мазурик, Т. Лагути, Б. Сокіл, О. Тростинської, Г. Тохтар, О. Туркевич та багатьох інших лінгвістів.

Метою нашої розвідки є розглянути особливості роботи зі здобувачами-іноземцями для формування мовних і мовленнєвих компетенцій.

Загальновідомо, що для оволодіння будь-якою діяльністю, у тому числі й мовленнєвою, необхідні знання, які формуються й розвиваються під час виконання вправ різного спрямування. Тлумачний словник дає наступне визначення слову «вправа»: «Вправа – це розвиток певних якостей, навичок постійною, систематичною роботою» [2: 754]. Навчання ж у вищому навчальному закладі передбачає постійне виконання вправ, вони займають 80 % навчального часу.

Зміст мовної підготовки іноземців, які опановують професію в українських вишах, має поєднувати і мовний, і мовленнєвий складники. Формування мовної компетентності іноземних здобувачів у процесі вивчення української мови передбачає засвоєння ними системи знань про мову, мовні одиниці і явища, розвиток і вдосконалення орфоепічних, лексичних, граматичних і правописних умінь і навичок. Мовленнєвий змістовий складник, що спрямований на формування мовленнєвої компетентності іноземців, передбачає гармонійний розвиток умінь в основних видах мовленнєвої діяльності (аудіюванні, читанні, говорінні, письмі). Це вміння сприймати та розуміти усне й писемне мовлення, самостійно створювати усні й письмові, діалогічні та монологічні висловлювання в різних сферах спілкування (насамперед навчально-професійній), вести діалог з дотриманням вимог мовленнєвого етикету, правильно й доцільно висловлювати свої думки, аналізувати тексти тощо.

Види вправ визначаються явищем, що є предметом вивчення. При вивченні граматики та лексики виконуються мовні вправи. Їх виконання

спрямовано на усвідомлення лексико-граматичних норм мови, що вивчається. Навички та вміння їхнього вживання в мовленні формуються в мовленнєвих вправах [3: 209].

Мовні вправи використовуються для засвоєння здобувачем різних закономірностей уживання граматичних форм, наприклад: розпізнавати рід, число, відмінок іменників, розряди прикметників, відмінювання та вживання форм займенників, засвоєння дієвідмінювання дієслівних форм, уживання прислівників, прийменників. Також багаторазове використання тих чи інших граматичних форм у вправах допомагає здобувачеві краще орієнтуватися у доборі мовних форм у мовленні.

Лексичні вправи спрямовані на формування навичок правильного вживання лексики в усній та письмовій формах. Навчання лексики відбувається в декілька етапів. На початковому етапі здобувачі виконують вправи, що формують навички та вміння використовувати звуко-буквені відповідники. На наступному вчать співвідносити нові слова з предметами та вживати нову лексику в різних ситуаціях спілкування. На кінцевому – працюють з текстом, що готує іноземців до вільного мовлення.

Чистякова А.Б. виділяє три ступені роботи над текстом для закріплення лексики: проговорювання тексту без варіювання, з керуючим варіюванням та вільним варіюванням [3: 210].

Мовленнєві вправи допомагають здобувачам навчатися спілкуванню, тобто залучаються до процесу практичного користування мовою в різних видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, говорінні, читанні, письмі. Під час слухання та читання запас знань стимулює розуміння, при говорінні та письмі отримані знання сприяють формуванню та висловлюванню думок українською мовою. Кожен із видів мовленнєвої діяльності готує іноземців до подальшого активного використання мови на практиці.

Отже, результатом навчання української мови як іноземної є формування в здобувачів-іноземців мовної та мовленнєвої компетентності, що становить основу мовної освіти, оскільки формують базові знання з української мови і забезпечують мовленнєвий розвиток особистості. Використання під час викладання української мови як іноземної усіх видів мовних і мовленнєвих вправ, сприяє ефективному засвоєнню граматики та лексики, що дозволяє здобувачеві послуговуватись українською мовою на усіх рівнях мовленнєвої діяльності.

Література

1. **Ренчка І.** Викладання української мови як іноземної: формування мовної і мовленнєвої компетентності. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2014. Вип. 9. С. 171-179. Режим доступу: file:///C:/Users/marts/Downloads/Timvum_2014_9_23.pdf.
2. **Словник** української мови в 11 томах. Том 1, 1970. С. 754.
3. **Чистякова А.Б.** Система вправ при навчанні іноземної мови. *Вісник ХНУ ім. Каразіна. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки*. № 12. С. 208-214. Режим

доступу: <http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/3132/2/08chysus.pdf>.

Колісникова Карина Олексіївна
Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди
Наук. кер.: к. філол. н., доц. О.І. Артюх

НЕОЛОГИЗМЫ В ПОВЕСТИ “БЕЛАЯ ГОЛУБКА КОРДОВЫ” ДИНЫ РУБИНОЙ

Во многих лингвистических исследованиях неологизмы рассматриваются как языковые явления, которые возникают под влиянием контекста или ситуации. Они создаются и используются для того, чтобы выполнить определенное коммуникативное задание или же придать новый смысл привычным словам, понятиям или вещам.

Актуальность данной работы обусловлена необходимостью изучения новой лексики как способа отображения тех изменений, которые происходят в лингвокультуре под влиянием таких социально значимых причин, как компьютеризация, информатизация, глобализация и т.п. Кроме того, существует постоянная необходимость изучения значений и структуры новых слов, многие из которых являются незафиксированными в словарях и других лексикографических источниках в силу определенных их характерных особенностей.

Объектом исследования являются неологизмы в современных текстах автора Дины Рубиной.

В творчестве Дины Рубиной очень ярко выражена творческая, живописная и невероятно емкая и точная составляющая современного русского литературного и разговорного языка [1].

В качестве ярких примеров исследования можно рассмотреть неологизмы, встречающиеся в романе Дины Рубиной «Белая голубка Кордовы», который был написан в 2009 году.

Художественный язык Рубиной богат и разнообразен не в последнюю очередь благодаря активному использованию неологизмов разных типов.

Рассмотрев неологизмы в романе Д. Рубиной с точки зрения их происхождения, мы обнаружили, что писательница предпочитает использовать семантические неологизмы – имеющиеся в лексической или фразеологической системе единицы, у которых появились новые значения. Примерами семантических неологизмов являются такие слова и словосочетания: слегка убавить звук в значении замолчать, кокон – кровать (Когда на цыпочках он вышел из ванной, чтобы достать из чемодана рубашку и костюм, выяснилось, что и Ирина проснулась – черт, как некстати эта ее жаворонковая природа! – и лежит в своем коконе, лохматая, в отвратительном настроении и полной боевой готовности), спецколодка – протез (Эх, вот если б папашу не убили, соорудил бы он на покалеченную ногу сына спецколодку, ведь какие руки у старика были, какое чувство формы), две городские булки –